

A lány kikászálódott az ágyból, az ajtóhoz ment és sarkig tárta. A fény az öregemberre vetődött, aki már az asztal mellett ült. Hunyorgott és fázósan húzta össze magát, mintha ütések érték volna, úgy vinnyogott.

Nevetve vetette oda neki: - Nyomorék!

- Eszelős - válaszolta az. - Fázol? - kérdezte a lány.

Az öregember nem válaszolt. A szobában szétterült az Idő, az emlékezés ideje volt számára, amit meg kellett írnia. Az első mondatot nem tudta befejezni: Tanítójuk ne légy.

- Miért hív téged mindenki Tanítónak? - folytatta a lány. Istenem, nem tudom folytatni, pedig mindet érzem magam körül, lesüllyed alattuk az ágy, a szék...

- A meséink szerint akarod megírni a velünk történeteket, Tanító, így akarod önmagad számára is elviselhetővé tenni a tragédiánkat?

- Hiszen mindben benne van a sorsunk!

- Mára csak a szörnyű valóság maradt meg.

- Viseld el, ne mesélj! Senki sem fogja így elhinni, hogy valaha is tenni akartunk valamit!

- Te mondtad ki először azt is, hogy Cigányországot akarunk.

- A bikacsökök, fegyverek tudták, hogy kell véget vetni a szép álomnak.

- Pedig jöttek munkások, csóró parasztok...

- Őket is lehetett volna cigánynak nevezni, senkinek sem kellettek...

- Nemcsak nyomorék, süket is vagy!

- Te vagy hát a Tanító? A cigányok között az egész országban elterjedt a híred. Így jöttem el én is - apró termetű, sápadt legényke állt meg előttem, hegedű a kezében. - Talán hasznomat vehetitek, hallgasd meg!

Játszani kezdett. Benne volt a sorsunk, világszépítő és világcsúfító arcunk, hirtelen indulataink, férfibánatunk, becsapottságunk, elveszett boldogságunk siratása.

Nem tudtam hosszú ideig megszólalni, magamhoz öleltem.

- Ez a hegedű csak nekünk szól, pénzre, felszólításra néma!
András gróf is meghallotta a gyönyörű hegedűszót, ő intézte el nekünk, hogy az apjától földet kapjunk.

- Holnap a kastélyban játszhatnál a vendégeink előtt. Hadd tudják meg ők is, hogy milyen csodákra képes a cigány. A fiú ijedten nézett rám. Én kényszeredetten bólintottam. Este megkeresett:

- Tanító, nekik nem szól a hegedűm, mondtam már!
- Meg kell tenned, ő sokat segített nekünk! Nem fogadod el a pénzt, csak úgy játssz, mintha saját gyönyörűségedre tennéd. Elment, úgy vonszolta utána magát haza.

- Nem bírom, Tanító. Holnap is mennem kell. □ Belázasodott, de újra elment.

- Értetek teszem csak, Tanító - mondogatta.
- Majd beszélek én a gróffal - nyugtatgattam, de András nem jött. A fiú most már naponta ment a kastélyba, egyre fogyott, a láza is egyre magasabb lett. Most már én kértem, hogy ne menjen, de hajthatatlan volt:

- Meg kell tennem...
Egy este az utca elején összeesett. A karomban vittem haza.
- Meghalok - mondta -, add ide a hegedűmet, utoljára hadd játsszam a fajtámnak!

Sírtunk mind ahányan körülálltuk. Láttuk, hogyan zsugorítja össze a testét a láz, megfeketedik a bőre, és apró fekete madár kél belőle, és kirepül az ablakon.

Éjszakánként hallani lehetett fájó énekét: "Cigány sosem hegedülhet saját örömére, miért, miért?"

- Az asztalodig minden reggel elvonszolod magadat, de este már nekem kell ágyba vinnem!

Zavart szemekkel nézett fel.
-Tetszhetem én egy férfinak? - Mi?
- Te is férfi vagy, még ha vén is, mondhatnád, hogy szép vagyok!
"- Hatalmas szekereket látok! - kiabált a lány, aki mindig mezítelenül járt.

- Rajta a királynő, van vagy két mázsás. Ő teremtetten meg a

világot. Ő is meztelen mindig. A füléből pattantak ki a rumungrók, hogy hallhassa őket, ha hamisan játszanak, odacsaphasson, mint a légyhez:

- Huss, drágáim, vagy megdögletek! A szívéből születtek a gádzsók, a cigányoknak csak a hátulja jutott, azért lettünk füstösek. Még ő is megijedt tőlünk, fintorog, mert bűdösek vagyunk neki... Mit gondoltok, mi lesz ezekből a téglaházakból? Bűdös lesz ez is a királynőnek, és elsöpri őket, látom előre...

- Menj innen, ne jósolgass! - hessentették el, mire az a földre vetette magát, és görcsökben fetrengett. Rövid idő múlva észhez tért, bámult maga elé, csak akkor derűit fel, amikor meglátta Darit, aki kiabálva jött:

- Elfutnak előlem, hogy verje meg az Isten! - Mik te, bolond? - fordult felé.

- Hát az álmok...

- Jó álmok az ilyenek, amik csak úgy elfutnak az ember elől?

- Ne is mondd, megszökött előlem a legszebb: egy asztalnál ülök egy gádzsóval, sült tyúkokkal, rántott hússal, finom édességekkel megtöltött tálak az asztal egyik felén, a másik felén disznóbél főzve, döghús. Én mert cigány vagyok, arra az oldalra ülök, ahol a dög van.

- Ej, testvér - mondja gádzsó -, cseréljünk helyet!

És előttem a finom falatokkal megrakott asztalrész. A gádzsó meg eszi a dögöt, és mosolyog rám. El kell kapnom ezt az álmot, ha addig élek is!

A lány felnevetett:

- Hiába cigány vagy, bolond is!

- Majd szólj, ha olyan álmod lesz, amit el kell kapni!

Mennyi frázis, jobb élet, szebb élet, és mind hittük, hogy nekünk sikerül! Tanítójuk ne légy...

- Egy kis krumplilevest csinállok - jött meg a lány.

A befejezetlen mondatot nézte a papíron. Talán azt jelenti, hogy tanítójuk légy? Bolond gondolat, hessentette el magától.

Valójában azt akarja leírni, hogy nem érdemes tanítója lenni ennek

a népnek. Vagy egészen mást akar vele, hiszen most már másképpen kell fogalmaznia, mint akkor. Ugyanazon mondat többféle jelentéssel is bírhat, de ezekért nem érdemes már! Ez a lány nem lehet mérce, meghibbant, amikor előtte ütötték agyon az apját és az anyját!

- Itt van, egyél! - csapta elé a lány a tányér levest. "Ők legalább meghaltak, de én élek, miért maradtam meg?"

- Nézz meg, Tanító! - lavórban állt meztelenül a lány. - Akármelyik lány megirigyelhetné a melleimet! Igaz, hogy egy kicsit nagyok, de a férfiak azt szeretik, ha van mit fogni, igaz?

Aludni kellene, de a lány nyitva hagyta az ajtót, és ettől mozdulni sem tudott, csak azt a befejezetlen mondatot nézte a papíron.

- Vegyél nekem szép ruhát - kérlelte a lány, amikor megjött. - Azt mondta, hogy csak szép ruhában tetszem neki. - Ki?

- Hát a Pista! - mutatott a szemközti házra.

- Van neked rózsás szoknyád, delénkendőd, abban biztosan tetszel neki.

- Holnap akkor azt veszem föl.

Jönnek a szekerek, az elsőről öregasszony száll le, kampóspontján piros rongy.

- A Tanítót keressük, hallottuk, hogy itt a cigányoknak jó világa van.

- Gyertek, gyertek! Egyelőre jók lesznek a viskók, aztán a vályogvetők dolgozni kezdenek, lesz téglabőven, abból építjük a házakat!

- Hol vannak a férfaitok?

- A szekérben - mondja az öregasszony, és kiabál: - Hej, romák, gyertek elő!

Női ruhás férfiak jelennek meg. Nevet az egész utca.

- Nincs más ruhájuk, ezeket is úgy koldultuk össze, de így is csak egy részüknek jutott, a többi meztelenül maradt a szekérben.

- Megszokták már - folytatja az öregasszony. - Rongyos cigányoknak is hívnak bennünket. Isten büntetése ez, hivalkodó nép volt a mienk, kinek van szebb ruhája, csak ez volt a fontos. De

meg is történt a baj! Kereskedő érkezett hozzánk, olyan szép ruhát hozott, amit még emberi szem nem látott. Meg is bolondult érte mindenki.

A kereskedő azt mondta, hogy azt nem lehet megvenni, aki a legszebben énekel, azé lesz.

Na, a sok jó hangú roma mind versenyre kelt érte. Egyik szebben énekelt, mint a másik, de a kereskedő csak a fejét csóválta.

Aztán egy nap éjfélete hajú legény jelent meg, nem ismertük, nem közibénk való volt.

Csoda volt a hangja, olyant emberi fül még nem hallott. Megállt a Nap az égen, egyszerre volt éjszaka és nappal, tavasz, nyár, ősz, tél...

A kereskedő neki adta a ruhát, de a legények éjszaka elkapták az idegent, a ruhát elvették tőle, a nyelvét meg kitépték.

Attól kezdve a ruhánk lerohadt rólunk, az étel, a víz megposhadt. A legény meg járkált köztünk vádló szemmel. A legények visszaadták neki a ruhát, és egy fekete paripára ültették, hogy menjen el, vigye el tőlünk a rontást.

Az a paripán az égbe emelkedett. Így tudtuk meg, hogy a Cigány Dalia járt köztünk. El kellett jönnünk a helyünkről, keserű büntetés volt ez a bűnünkért.

Elzsibbadtak a lábai, a lány segítette ágyba. Nem szerette az éjszakákat, mindig ugyanazt álmodta újra, azt az utolsó éjszakát:

- Gyere gyorsan, Tanító, jaj, Istenem, segíts!

A picike asszonyhoz hívták, aki hónapok óta ki sem mozdult a házból, mert olyan nagyon terhes volt, hogy lépni sem tudott.

A megszületett csecsemő ott feküdt az asszony mellett, de rossz szó volt rá, hogy csecsemő, mert akkora volt, mint az anyja.

- Jaj, megölöm magam, Tanító, ekkora szégyen! Nem tudtam megszólalni, csak néztem a hatalmas gyereket. - Fiú? - nyöszörögte az asszony.

Az egész utca a ház előtt tolongott már.

- A férjed is lehetne - nevetett a bolond lány.

- Mi legyen vele? - fordultam Dadához, az utca bábájához.

- Él, meg kell, hogy maradjon, de ez az asszony nem szülhet többet, mert akkor vége lesz a cigányságnak.

- Jaj, Istenem, - sírt a kis asszony. A férje lépett mellé.

- Rosszat hoztál a cigányságra, ezért meg kell ölnöm!

Lefogtam a kezét, majd kikergettem mindenkit a szobából. Dada, az asszony és én maradtam a szobában.

- Rosszat jelent ez, Tanító, mindenre fel kell készülnünk.

Nincs időm töprengeni, kintről kiabálást hallok.

Kint csendőrök, falubeli parasztok! Vér... szétroncsolt testek... Tanítójuk ne légy... a bolond lány halott... az álomkergető Dari véres arccal fekszik, elérte azt az álmot, ahol őt ültetik a húsos asztalhoz... alig érzem a lábamat... hallom a fekete madár hangját: "miért születünk cigánynak, miért, miért? Tanítójuk ne légy!"

Felébredt, elvonszolta magát az asztalig. A lány az öltözködéssel volt elfoglalva.

- Nyisd ki az ajtót - nyögte neki. Az miután felöltözködött, teljesítette az öregember kérését.

- Járj szerencsével! - búcsúzott a lánytól.

Kíváncsian várta vissza, az megdöbbenetette a kérdésével, amikor megjött:

- Hibbant vagyok? - Ki mondta ezt?

- A Pista, hogy hagyjam őt békén, csak nem nevetteti ki magát egy hibbant lánnyal!

- Nem, te nem vagy az, ne hidd el! - Akkor miért mondta?

- Mert buta cigány, azért.

- És én nem vagyok cigány?

Erre nem tudott mit válaszolni, zavartan hümmögött. - Nézd, fát vág, hát nem gyönyörű?

Szép férfi, állapította meg. Ahogy feltúrta a karján az inget, ahogy minden mozdulatára szinte az egész testén, mintha áram futna át.

A lány a küszöbön ül, valami szerelmes nótát dúdolgat, hívogató ez: "gyere, neked teltek meg a melleim, érted göndörödik szemérmemre az állatok szőre!"

Majd aprókat sóhajt a dal közben, a sóhajok egyre gyorsulnak,

míg végül jajgatás lesz belőlük. A blúzt leszabja magáról, a melle hullámszíjra kezd, kezével csitítgatja, de ez még erősebb hullámszíjt indít el. ~ Gyorsan felpattan a helyéről, befut a szobába, vizes ruhával tér vissza. Újra leül a kúszóra, a mellére teszi a vizes ruhát, de hiába, az önkívület mindaddig tart, amíg Pista nem végez a favágással, ölébe rakja a felaprított fát és füttyölve bemegy.

A lány teste megmerevedik, eldobja a vizes ruhát, felugrik a kúszóról, zavaros szemekkel néz az öregemberre. - Gyere! - ragadja ki a székből, és bevonszolja az ágyba. Mezítelenre vetkőzteti, majd ő is levetkőzik és ráfekszik.

Mozdulni sem tud.

- Öregember vagyok én már...

A lány forró izzadságcseppei végigfolynak a bőrén, szeretné megsimogatni a rángatózó testet, de az ujjait nem tudja megmozdítani.

Nyög a lánnyal együtt, míg az egyre hevesebben, ő a megszegyenített, hevülni már nem tudó öregemberként, akit a lány súlya, mozdulatai nyomnak.

- Semmire sem vagy való! - fordul le róla a lány.

- Elmegyek, te mondtad, hogy cigányok, azért tartanak engem hibbantnak, megkeresem azokat, akiknek kellek így is. Élsz úgy, ahogy tudsz, te sem tudtál segíteni rajtam.

Három nap múlva jött vissza. Este volt. A Tanító még az asztalnál ült.

- Megjöttem - mondta. Tépett volt a ruhája, mintha tíz évet öregedett volna.

- Tudtál valamit enni?

- Egy kis kenyeret találtam.

- Főzök neked krumplilevest, egy kis meleg jót tesz a gyomrodnak. Be is fűtök, az éjszakák már hűvösek.

Amikor megfőzött, félretolta a tanító asztalán a papírokat: - Veled együtt eszem az asztalodon.

Evés közben hirtelen sírni kezdett: - Miért vagyok én cigány? A Tanító döbbenten nézte.

- Hogyan kérdezhet ilyent egy hibbant, ez van a te szemedben is.

- Nem...

- Ha nem kellettem a cigányoknak, kellek majd a gádzsóknak, gondoltam. Hárman voltak, megerőszakoltak, utána egy darab szalonnát nyomtak a kezembe, kifizettek, cigánykurva, neked ügyis mindegy... Az erdőbe futottam a szégyenemmel, de nem tudtam megölni magam... Miért akarok én élni még így is Tanító, miért?

- Feküdj le, pihend ki magad, majd egyszer megérted. Rövidesen hallotta a szuszogását.

Tanítójuk ne légy - olvasta. - Tanítójuk ne légy, először is, mert bűdösek, elviselhetetlenül emberszagúak - fejezte be.

Jó lett volna ha az ágyáig el tud menni, de elzsibbadt a lába: "Ma is a székből fogok aludni" - gondolta, és elfújta a lámpát.